

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 15. september 2010
Kontor: Lovafdelingen
Sagsnr.: 2010-792-1407
Dok.: LOJ42874

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 1411 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 17. august 2011. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Karina Lorentzen Dehnhardt (SF).

Lars Barfoed

/

Ole Hasselgaard

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 1411 fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del):

”Vil ministeren iværksætte en undersøgelse af årsagerne til færre udgange og mere straf til indsatte, alternativt redegøre for årsagerne hertil, såfremt de er kendte, jf. artiklen "Fængsler har strammet kursen over for fanger" fra Politiken den 13. august 2010. Ministeren bedes ligeledes oplyse, om han finder udviklingen tilfredsstillende, og hvilke initiativer han mener, der bør tages.”

Svar:

I artiklen nævnt i spørgsmålet er det anført, at antallet af udgange fra fængslerne er på sit laveste i ti år, og at antallet af disciplinærstraffe over for de indsatte samtidig er mere end fordoblet i samme periode.

1. Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst, at det er korrekt, at antallet af udgange i 2009 ligger noget lavere end i 2000. I nedenstående tabel ses udviklingen i antallet af udgange for hele perioden 2000-2009.

Tabel 1: Antal udgange, 2000-2009

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Antal udgange	58.076	56.090	53.511	59.609	55.338	64.075	61.958	62.042	54.194	52.528

Som det fremgår af tabellen, har der været en del udsving i antallet af udgange i perioden.

Der kan ikke gives en entydig forklaring på de udsving, der har været, idet der er mange forskellige faktorer, der har indvirkning på antallet af udgange.

En af faktorerne kan være belæggets størrelse. Der ses således en vis sammenhæng mellem det gennemsnitlige belæg og antallet af udgange, jf. tabellen nedenfor om det gennemsnitlige belæg af fængselsafsonere i perioden 2000-2009.

Tabel 2: Gennemsnitlig belæg af fængselsafsonere, 2000-2009

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Gns. belæg fængselsafs.	2.252,9	2.168,9	2.321,8	2.464,6	2.582,4	2.892,0	2.733,9	2.513,8	2.230,7	2.286,3

En anden faktor, der kan have indflydelse på antallet af udgange, er klienternes fordeling mellem åbne og lukkede fængsler, da langt de fleste udgange gives i de åbne fængsler. Andelen af det gennemsnitlige belæg af fængselsafsonere, der afsoner i åbne fængsler, er faldet i perioden 2000 til 2009, idet andelen i 2000 udgjorde omkring 60 pct. mens det i 2009 udgjorde omkring 50 pct. af alle fængselsafsonere.

Herudover er der i perioden iværksat forskellige tiltag m.v., der har haft indflydelse på udgangsområdet.

Af regeringsgrundlaget ”Vækst, velfærd – fornyelse” fra 2001 fremgik det blandt andet, at regeringens målsætning er, at afsoning i landets fængsler skal være effektiv. I tilknytning hertil trådte nye skærpede udgangsregler i kraft i marts 2002. Disse regler betød først og fremmest skærpede tidsmæssige betingelser for ledsaget og uledsaget udgang for indsatte i lukkede fængsler med længere straffe. Endvidere blev kredsen af udgangsadressater begrænset, så den indsatte som hovedregel kun kan få udgang til at besøge nærstående personer, og der skete en skærpelse med hensyn til varigheden af udgangskarantæne ved udeblivelse fra udgang.

Som led i regeringens handlingsplan ”Kampen mod narko” blev der i løbet af 2004 iværksat forskellige tiltag for at begrænse stofmisbruget i Kriminalforsorgens fængsler og arresthuse. Blandt andet blev der i straf-fuldbyrdsloven indført en generel adgang til at foretage stikprøvevis urinprøvekontrol af indsatte i Kriminalforsorgens institutioner uden krav om forudgående mistanke. Udgangsreglerne blev samtidig skærpet, idet det blev fastsat, at det ved vurderingen af risikoen for misbrug af udgangstilladelsen skal tillægges særlig vægt, at den indsatte har indtaget euforiserende stoffer under afsoningen, og det blev samtidig tilkendegivet, at såfremt det på baggrund af en urinprøve må lægges til grund, at den indsatte har indtaget euforiserende stoffer, vil dette typisk medføre en formodning for, at der også er risiko for, at den indsatte vil indtage euforiserende stoffer under udgang og dermed misbruge sin udgang.

Som følge af en ændring i straffuldbyrdsloven i 2006 blev udgangsreglerne endvidere skærpet med henblik på at gribe ind over for fængselsdømte, der udebliver efter tilsigelse til afsoning. En indsat, der uden lovlig grund er udeblevet efter tilsigelse til afsoning, skal i et tidsrum af 3 måneder fra indsættelsen fratages muligheden for at kunne meddeles til-

ladelse til udgang. Hvis særlige omstændigheder taler derfor, vil der dog være mulighed for at tillade udgang til særlige formål.

Desuden er der i den omhandlede periode iværksat nye tiltag, der har haft indvirkning på sammensætningen af klientellet i Kriminalforsorgens institutioner.

I 2004 blev der således indført mulighed for tidlig prøveløsladelse, den såkaldte ”noget for noget”-ordning. Ordningen indebærer for det første, at indsatte, der under afsoningen gør en særlig indsats for ikke på ny at begå kriminalitet, får mulighed for prøveløsladelse, når halvdelen af straffen er udstået. Det drejer sig om tilfælde, hvor den indsatte f.eks. uddanner sig i fængslet eller deltager i behandling for et alkohol- eller stofmisbrug. Ordningen indebærer for det andet, at der kan ske prøveløsladelse efter udståelse af halvdelen af straffen af dømte med gode personlige forhold, hvor det efter en samlet vurdering skønnes unødvendigt, at de pågældende afsoner resten af straffen i fængsel, hvis der i stedet fastsættes vilkår om samfundstjeneste. I langt de fleste tilfælde sker løsladelse efter denne ordning fra åbne fængsler.

I 2005 blev der indført mulighed for at afsone fængselsstraf i indtil 3 måneder for overtrædelse af færdselsloven på bopælen under intensiv overvågning og kontrol (fodlænke-ordningen). Ordningen er siden udvidet flere gange og gælder nu for alle personer, der idømmes fængselsstraf i indtil 5 måneder, uanset forseelsens art. Undtaget er dog visse personer, der er idømt fængsel i op til 14 dage for overtrædelse af lovgivningen om våben og eksplosivstoffer.

Målgruppen for disse to ordninger er dømte, der ved en afsoning i Kriminalforsorgens institutioner må formodes at ville have fået tilladelse til udgang. Det må derfor antages at have indvirkning på antallet af udgange, når disse personer ikke længere afsoner i Kriminalforsorgens institutioner.

2. Direktoratet for Kriminalforsorgen har endvidere oplyst, at antallet af disciplinærstraffe er steget i perioden 2000-2009. I nedenstående tabel ses antallet af disciplinærstraffe for perioden.

Tabel 3: Disciplinærstraffe, 2000-2009

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009

Disciplinær- straffe	8.302	7.827	9.207	10.541	11.961	16.169	15.397	14.857	15.286	17.021
-------------------------	-------	-------	-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Note: Opgørelsen omfatter bøde og strafcelle.

Som det fremgår af tabellen, er der en markant stigning i antallet af disciplinærstraffe fra 2004 til 2005, svarende til en stigning på 35 pct.

Stigningen er sammenfaldende med, at der som led i regeringens nulolerance-politik over for narkotika i Kriminalforsorgens institutioner med virkning fra 1. juli 2004 blev indført en generel adgang til at foretage stikprøvevis urinprøvekontrol af indsatte i Kriminalforsorgens institutioner. Som nævnt ovenfor under pkt. 1 forudsætter iværksættelse af urinprøvekontrol ikke, at der kan påvises en konkret mistanke mod den indsatte om misbrug af euforiserende stoffer. Der bliver taget urinprøver svarende til ca. 2 pct. af det daglige gennemsnitlige belæg. I 2009 blev der således taget ca. 38.400 urinprøver, hvoraf ca. 8 pct. blev konstateret positive.

Såfremt det på baggrund af urinprøven lægges til grund, at den indsatte har indtaget euforiserende stoffer, kan der ikendes en disciplinærstraf. Der blev samtidig indført hjemmel til, at der kan ikendes disciplinærstraf, såfremt den indsatte nægter at afgive urinprøve.

I 2005, hvor der kun er registreringer for 7 måneder, medførte urinprøvekontrollen knap 3.000 disciplinærstraffe. I 2009 var det tilsvarende tal for hele året knap 4.800.

Herudover kan udviklingen i klientellets karakter være en medvirkende årsag til stigningen. De to nye ordninger, der er beskrevet under pkt. 1 - henholdsvis tidlig prøveløsladelse og fodlænkeordningen - retter sig begge imod målgrupper, der har haft eller forventes at have en i det væsentlige problemfri afsoning. At disse personer ikke længere afsoner i fængslerne kan derfor antages at have en indvirkning også på antallet af disciplinærstraffe. Endvidere er antallet af personer med rocker- og bandetilhørsforhold steget markant, og disses indbyrdes konflikter er videreført i fængslerne. Også dette forhold kan medvirke til et øget antal disciplinærstraffe.

3. Som det fremgår af ovenstående, har de seneste ti år ikke udelukkende været præget af stramninger inden for Kriminalforsorgens område. Der er også iværksat tiltag med resocialiserende sigte, som f.eks. muligheden for tidlig prøveløsladelse og afsoning på bopælen med fodlænke. Ligele-

des er der som led i regeringens nultolerance-politik over for narkotika i Kriminalforsorgens institutioner - udover stikprøvevis urinprøvekontrol - sket en udvidelse af behandlingstilbud til indsatte stofmisbrugere, og der blev den 1. januar 2007 indført behandlingsgaranti for stofmisbrugere i Kriminalforsorgens institutioner.

Det er på baggrund af ovenstående min vurdering, at der på Kriminalforsorgens område i de seneste ti år har været en fornuftig balance mellem på den ene side nødvendige stramninger og på den anden side velbegrundede resocialiserende tiltag.